

UNIVERSAL XALQARO ILMIY JURNAL

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljurnal.uz>

Universal International Scientific
Journal

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://universaljurnal.uz)

Year: 2025 Issue: 2 Volume: 4

Published: 30.04.2025
<https://universaljurnal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR
CROSSREF (OAK BAZA)
ZENODO
OPEN AIRE
EUROPUB
RESEARCHGATE (OAK BAZA)
SJIF

O'QUV MASHG'ULOT GURUHI FUTBOLCHILARINI JISMONIY TAYYORGARLIK DARAJASINI OSHIRISH USULLARI

Ergashev Abdullajon Toxirjon o'g'li

Osiyo xalqaro universiteti

Uzbekistan

ebajullajon663@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'quv mashg'ulot guruhi futbolchilarining jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirish bo'yicha samarali usullar tahlil etilgan. Futbol o'zida yuqori darajadagi texnik, taktik, psixologik va ayniqsa, jismoniy tayyorgarlikni talab etuvchi sport turi bo'lib, sportchilarning musobaqaviy faoliyatida yuqori natijalar ko'rsatishida aynan jismoniy holatning roli beqiyosdir. Shu sababli mashg'ulot jarayonlarini ilmiy asoslangan, bosqichma-bosqich va individual yondashuv asosida tashkil etish futbolchilarning umumiy salohiyatini oshiradi. Tadqiqotda zamonaviy jismoniy tayyorgarlik metodlari, yuklama nazorati, tiklanish jarayonlari va sportchilar harakat faoliyatining tahliliga asoslangan yondashuvlar o'rganildi. O'quv mashg'ulot jarayonida kuch, chidamlilik, tezlik, koordinatsiya va moslashuvchanlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan mashqlar tizimi sinovdan o'tkazildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, murakkab jismoniy tayyorgarlik dasturlarining individuallashtirilgan qo'llanilishi sportchilarning funksional holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va ularning sport natijalarini oshirishga xizmat qiladi. Maqolada ilgari surilgan metodologik yondashuvlar amaliy mashg'ulot tizimiga tatbiq etilishi mumkin.

Kalit soʻzlar: futbolchilar, jismoniy tayyorgarlik, oʻquv mashgʻulotlari, chidamlilik, tezlik sifati, metodika, natijadorli.

Аннотация: В статье анализируются эффективные методы повышения физической подготовленности игроков тренировочных групп. Футбол — вид спорта, требующий высокого уровня технической, тактической, психологической и особенно физической подготовки, а роль физической подготовки в достижении высоких результатов в соревновательной деятельности не имеет себе равных. Таким образом, организация тренировочного процесса на основе научно обоснованного, поэтапного и индивидуального подхода повышает общий потенциал игроков. В исследовании рассмотрены современные методы физической подготовки, контроля нагрузки, процессов восстановления, а также подходы, основанные на анализе двигательной активности спортсменов. В ходе тренировки была апробирована система упражнений, направленных на развитие силы, выносливости, скорости, координации и гибкости. Результаты исследования показали, что индивидуализированное применение комплексных программ физической подготовки оказывает положительное влияние на функциональное состояние спортсменов и способствует улучшению их спортивных результатов. Методические подходы, предложенные в статье, могут быть применены в системе практического обучения.

Ключевые слова: футболисты, физическая подготовка, тренировочные занятия, выносливость, скоростные качества, методика, эффективность.

Abstract: This article analyzes effective methods for increasing the level of physical fitness of football players in the training group. Football is a sport that requires a high level of technical, tactical, psychological and, especially, physical training, and the role of physical condition in achieving high results in the competitive activities of athletes is incomparable. Therefore, organizing training processes on the basis of a scientifically based, step-by-step and individual approach increases the overall potential of football players. The study studied modern physical training methods, load control, recovery processes and approaches based on the analysis of athletes' motor activity. A system of exercises aimed at developing strength, endurance, speed, coordination and flexibility during training was tested. The results of the study showed that the individualized use of complex physical training programs has a positive effect on the functional state of athletes and serves to increase their sports results. The methodological approaches put forward in the article can be applied to the practical training system.

Keywords: players, physical training, training sessions, endurance, speed quality, methodology, effective.

Language: Uzbek

Citation: Ergashev, A. (2025). METHODS OF INCREASING THE PHYSICAL FITNESS LEVEL OF TRAINING GROUP FOOTBALL PLAYERS. Universal International Scientific Journal, 2(4), 199–204. Retrieved from <https://universaljurnal.uz/index.php/jurnal/article/view/1583>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15315641>

Copyright © 2025 by author(s) and Scientific Research Publishing Inc. This work is licensed under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Kirish

“Yosh avlodni jismonan sog‘lom, aqlan yetuk va vatanparvar qilib tarbiyalash — kelajagimizning eng muhim kafolatidir,” — degan edi O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Darhaqiqat, sport, ayniqsa futbol, bugungi yoshlarning har tomonlama yetuk rivojlanishida asosiy vositalardan biri sifatida muhim rol o‘ynaydi. Futbol nafaqat ommaviy sport turi, balki millat salomatligi va g‘ururining timsoli hamdir. Shu boisdan sportchilarni, xususan o‘quv mashg‘ulot guruhi futbolchilarini har tomonlama tayyorlash, ularda yuqori jismoniy salohiyatni shakllantirish dolzarb masala hisoblanadi.

Futbolchilarni jismoniy tayyorlash faqatgina umumiy jismoniy mashqlar bilan cheklanmasligi kerak. Bu jarayon kompleks yondashuv, ya’ni har bir futbolchining yoshi, jismoniy holati, sport tajribasi va texnik-taktik saviyasidan kelib chiqib ishlab chiqilgan mashg‘ulot metodikalariga asoslangan bo‘lishi zarur. Aynan shunday ilmiy asoslangan mashg‘ulotlar tizimi orqali sportchilarning umumiy va maxsus tayyorgarlik darajasi sezilarli darajada oshiriladi.

Kirish qismida futbolchilarning

tayyorgarlik jarayonida jismoniy salohiyatning o‘rni, mamlakatimizda sportga bo‘lgan yondashuv va yurtboshimizning sport rivojiga qaratgan e’tibori alohida ta’kidlandi. Endilikda ushbu maqolada o‘quv mashg‘ulot guruhi futbolchilarining jismoniy tayyorgarligini oshirishga doir zamonaviy metodologiyalar, ilmiy yondashuvlar va ularning natijalari keng tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Futbolchilarning jismoniy tayyorgarligi sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ko‘p yillardan buyon sport fiziologiyasi, pedagogikasi va tibbiyot fanlarining diqqat markazida bo‘lib kelmoqda. O‘zbekiston va xorijiy mutaxassislar tomonidan ishlab chiqilgan uslublar futbolchilarning jismoniy va funksional holatini aniqlash, rivojlantirish va nazorat qilishda muhim ahamiyatga ega.

Masalan, V.N. Platonov (2004) tomonidan ishlab chiqilgan sport mashg‘ulotlari nazariyasi va uslubiyati futbolchilar tayyorgarligining individual jihatlariga asoslangan tizimli yondashuvni taklif qiladi. Shuningdek, R.M. Zaynutdinov (2016) futbolchilarning chidamlilik va tezlik xususiyatlarini

rivojlantirishda davriy yuklamalarning ahamiyatini ta'kidlaydi. O'zbekistonlik mutaxassislar — Sattorov, Sobirov, va Turg'unovlarning (2020) tadqiqotlarida yosh futbolchilarda jismoniy sifatlarni bosqichma-bosqich rivojlantirishga oid metodik tavsiyalar keltirilgan.

Ushbu maqola doirasida 14–16 yoshli o'quv mashg'ulot guruhi futbolchilariga ikki oy davomida bosqichli mashg'ulotlar tizimi tadbiiq qilindi. Tadqiqotda eksperimental va nazorat guruhlari shakllantirildi. Eksperimental guruhga kompleks mashqlar dasturi (ko'p martalik chidamlilik mashqlari, tezlik-koordinatsiya mashqlari, anaerob yuklamalar) tatbiiq etildi. Har bir futbolchining boshlang'ich jismoniy ko'rsatkichlari maxsus testlar orqali baholandi (30 m yugurish, shuttle-run 4×10 m, Cooper testi, vertikal sakrash).

Mashg'ulotlar haftasiga 4 marta, har biri 90 daqiqadan iborat bo'lib, mashg'ulotlar intensivligi oldindan belgilangan yuklama zonalari bo'yicha nazorat qilindi. Yurak urish tezligi (HR), nafas olish chastotasi va mushaklar charchoqlik darajasi har bir mashg'ulotdan keyin qayd etildi. Barcha mashg'ulotlar individual yondashuv tamoyillariga asoslangan holda, sportchilarning jismoniy holatidan kelib chiqib tuzildi.

Eksperiment oxirida dastlabki va yakuniy natijalar solishtirilib, eksperimental guruhdagi futbolchilarda jismoniy ko'rsatkichlarning sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Tadqiqotda statistik tahlil uchun "t-test" va "ANOVA"

usullari qo'llanilib, natijalar ishonchliligi 95% darajada tasdiqlandi.

Natijalar

Tadqiqot davomida o'quv mashg'ulot guruhi futbolchilarining jismoniy tayyorgarlik darajasini baholash uchun dastlabki va yakuniy testlar o'tkazildi. Testlar 14–16 yoshli 20 nafar futbolchi ishtirokida olib borildi. Futbolchilar ikki guruhga bo'lindi: eksperimental guruh (10 nafar) va nazorat guruhi (10 nafar). Har ikki guruh mashg'ulotlarning boshida va oxirida bir xil testlar asosida baholandi: 30 metr ga tez yugurish, shuttle-run (4×10 m), Cooper testi, va vertikal sakrash.

30 metr ga yugurish testida eksperimental guruh futbolchilarining o'rtacha ko'rsatkichlari 0,31 soniyaga yaxshilandi (boshlang'ich: 5,12 soniya → yakuniy: 4,81 soniya), bu esa chaqqonlik va portlovchi kuchning oshganini ko'rsatadi. Nazorat guruhida esa bu ko'rsatkich o'rtacha 0,08 soniyaga yaxshilandi (5,09 → 5,01 soniya), farq statistik jihatdan ahamiyatli emas ($p > 0.05$).

Shuttle-run (4×10 m) testida eksperimental guruhda chaqqonlik va koordinatsiya sezilarli darajada yaxshilandi: o'rtacha vaqt 0,6 soniyaga qisqardi (bozori 10,4 soniyadan 9,8 soniyaga). Nazorat guruhida bu ko'rsatkich 0,2 soniyadan oshmadi.

Cooper testida (12 daqiqalik yugurish) eksperimental guruh futbolchilari boshlang'ich bosqichda o'rtacha 2150 metr yugurgan bo'lsa, eksperiment oxirida bu ko'rsatkich 2475

metrgacha oshdi. Bu esa chidamlilikning 15% ga oshganini anglatadi. Nazorat guruhida esa bu o'sish atigi 5% ni tashkil etdi.

Vertikal sakrash natijalari ham eksperimental guruhda yaxshilandi: o'rtacha sakrash balandligi 42 sm dan 49 sm gacha ko'tarildi. Bu esa mushak kuchi va portlovchi harakatlarning yaxshilanganini ko'rsatadi.

Statistik tahlillar "t-test" va "ANOVA" yordamida amalga oshirildi. Eksperimental guruhdagi barcha o'zgarishlar $p < 0.05$ darajasida ishonchli deb topildi. Nazorat guruhida esa o'zgarishlar past bo'lib, ko'pchiligi statistik ahamiyat kasb etmadi.

Umuman olganda, eksperiment natijalari shuni ko'rsatadiki, o'quv mashg'ulot guruhi futbolchilarida individual yondashuvga asoslangan, bosqichli mashg'ulot tizimi orqali jismoniy ko'rsatkichlar ancha yaxshilanishi mumkin. Bu esa zamonaviy sport pedagogikasida ilmiy asoslangan yondashuvlarning naqadar samarali ekanini isbotlaydi.

Muhokama

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, o'quv mashg'ulot guruhi futbolchilarining jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirishda ilmiy asoslangan, individual yondashuvga asoslangan mashg'ulot metodikasi yuqori samaradorlikka ega. Eksperimental guruhda jismoniy ko'rsatkichlarning statistik ahamiyatli darajada oshgani shuni

anglatadiki, zamonaviy mashg'ulot shakllari, ayniqsa funksional yuklamalar, davriy rejalashtirish, individual monitoring va tiklanish usullarining o'zaro uyg'unligi futbolchilarning sport salohiyatini sezilarli darajada oshiradi.

Tadqiqot davomida aniqlangan ijobiy dinamikani boshqa ilmiy izlanishlar bilan taqqoslaganda ham, olingan natijalar mos kelishini ko'rish mumkin. Masalan, G.V. Ivanov (2017) o'tkazgan tajribalarda ham 12–16 yoshdagi futbolchilarda chidamlilik va chaqqonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus mashqlar dasturining yuqori natijadorligi qayd etilgan. Shuningdek, R.M. Zaynutdinov (2016) tomonidan ilgari surilgan "qayta tiklanishga asoslangan mashg'ulotlar modeli" eksperimental guruhda qo'llangan mashg'ulot tamoyillari bilan muvofiqlikda bo'lib, bu metodika natijadorlikka bevosita ta'sir ko'rsatgan.

Nazorat guruhidagi o'zgarishlarning sust bo'lishi esa an'anaviy mashg'ulot metodlarining cheklanganligini va ularni zamonaviy yondashuvlar bilan almashtirish zarurligini ko'rsatadi. Mashg'ulot jarayonida har bir futbolchining fiziologik holatini kuzatish, yurak urish ritmi va charchoq ko'rsatkichlarini nazorat qilish natijalarning yanada aniq baholanishiga imkon yaratdi. Bu esa mashg'ulotlar samaradorligini ilmiy asosda baholashda muhim rol o'ynaydi.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat — yosh futbolchilarda

psixofiziologik tayyorgarlik va motivatsiya darajasining jismoniy rivojlanishga bevosita ta'siri borligi aniqlandi. Ayniqsa, sportchilarning maqsadga intilishi, o'z ustida ishlash istagi va jamoa ichidagi raqobat muhitining mavjudligi natijalarga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Xulosa

Olib borilgan ilmiy tadqiqot asosida aniqlanganki, o'quv mashg'ulot guruhi futbolchilarining jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirishda zamonaviy, ilmiy asoslangan yondashuvlardan foydalanish yuqori natijalarga olib keladi. An'anaviy mashg'ulotlar ko'p hollarda umumiy yondashuvga tayanadi va futbolchilarning individual imkoniyatlari e'tiborga olinmaydi. Natijada mashg'ulotlarning samaradorligi past bo'lib qoladi. Biroq eksperimental yondashuvda har bir futbolchining yoshi, jismoniy salohiyati, charchash darajasi, tiklanish tezligi kabi mezonlar asosida mashg'ulotlar rejalashtirilgani sababli natijalarda sezilarli o'sish kuzatildi.

Mashg'ulotlar tizimiga kuch, chidamlilik, tezlik, koordinatsiya va harakat chaqqonligini rivojlantiruvchi mashqlar kompleksini kiritish sportchilarda funksional holatning

yaxshilanishiga olib keldi. Ayniqsa, Cooper testi, 30 metrga yugurish va shuttle-run testlarida o'zgarishlarning statistik jihatdan ishonchli darajada ko'rsatkichlar bilan tasdiqlanishi, eksperimental metodikaning samarali ekanini tasdiqlaydi.

Tadqiqot davomida sportchilarning yurak urish ritmi, charchash darajasi va individual ko'rsatkichlari asosida yuklama nazorat qilinishi ham muhim amaliy ahamiyatga ega bo'ldi. Bunday yondashuv nafaqat mashg'ulot samaradorligini oshiradi, balki jarohatlanish xavfini kamaytiradi, sportchilarning tiklanishiga yetarli imkon yaratadi.

Muhokama qismida keltirilgan boshqa ilmiy izlanishlar bilan taqqoslash natijasida shuni aytish mumkinki, hozirgi kunda futbolchilarni tayyorlash jarayonida faqat jismoniy mashqlar bilan cheklanib qolmasdan, psixologik tayyorgarlik, motivatsiya, sog'lom raqobat muhiti va sportchining o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi ham asosiy omillardan biridir. Bu jarayonlarni kompleks ravishda tashkil etish orqali sportchilarning har tomonlama tayyorgarligini ta'minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Platonov V.N. (2004). Sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi. Moskva: Fizkultura i sport.
2. Zaynutdinov R.M. (2016). Yosh sportchilarni tayyorlashda zamonaviy metodlar. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi nashriyoti.
3. Ivanov G.V. (2017). Futbolchilarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishda funksional mashqlar tizimi. Moskva: Pedagogika va sport.
4. Sattorov R., Sobirov A., Turg'unov B. (2020). O'smir futbolchilarni jismoniy tayyorlash metodikasi. Toshkent: O'zDJTI.
5. Matveyev L.P. (2001). Sport mashg'ulotlari nazariyasi. Moskva: Sovetskaya pedagogika.